

ಜಯ-ಅಪಜಯ, ಕೀರ್ತಿ-ಅಪಕೀರ್ತಿ, ಮಾನ-ಅಪಮಾನ, ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ ಮುಂತಾದವು. ಈ ಎಲ್ಲ ಯುಗಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾದ ಅಥವಾ ಆದಿಯಾದ ದಿನವೇ ಯುಗಾದಿ. ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡ ಜೀವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬಲ ಅಥವಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನ್ಯದಿಂದ. ಅನ್ಯವು 'ಓಷಧಿ'ಯಿಂದ, ಅಂದರೆ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದ ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಓಷಧಿಗಳಿಗೆ ಚಂದ್ರನೇ ಅಧಿಪತಿ. ಯುಗಾದಿಯ ದಿನ ಚಂದ್ರನು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಲು ಮೊದಲುಮಾಡುವ ದಿನ ಕೂಡ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಡೀ ಲೋಕ ಶಕ್ತಿ-ಯುಕ್ತಿ-ಬಲ-ಆಯಸ್ಸು-ಆರೋಗ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಡೆಗೆ ಸಾಗಲು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡಬೇಕಾದ ದಿನವೂ ಆಗಿದೆ.

ಹೇಮಂತ ಮತ್ತು ಶಿಶಿರ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ವಾತಾವರಣ ತಂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಹಳೆಯದಲ್ಲ ಉದುರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಚಿಗುರು ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆಯೇ, ನಮ್ಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಮಾಡುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಹೊಸ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಧೈಯದಡೆಗೆ ಸಾಗಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡುವ ಕಾಲವೇ ಯುಗಾದಿ.

ಪೌರಾಣಿಕವಾಗಿಯೂ ಯುಗಾದಿ ಮಹತ್ವದ ದಿನ. ಮಧು ಕೃಟಭರಂಬ ದಾನವರು ವೇದವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ವೇದವು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕಿಲ್ಲದೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ತತ್ತರಿಸಿತು. ವೇದಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಾಗ, ಭಗವಂತನು ಮತ್ಸ್ಯ ಅಥವಾ ಮೀನಿನ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದನು. ಮಧು-ಕೃಟಭರು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದ ವೇದರಾಶಿಯನ್ನು ಸಮುದ್ರದಾಳ ದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತಂದನು. ಈ ರೀತಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯವಹಾರವು ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ದಿನವೂ ಯುಗಾದಿ ಎಂದು ಪುರಾಣಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಶ್ರೀರಾಮನು ವನವಾಸದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದಾಗ, ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಜನರು ಆ ಮರ್ಯಾದಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಗುಣ, ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ನಲಿದ ದಿನವೂ ಇದೇ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಾಸಗೊಂಡು, ಕೃತ, ತ್ರೇತಾ, ದ್ವಾಪರ, ಕಲಿ ಮುಂತಾದ 'ಯುಗ'ಗಳು ಆರಂಭವಾದ ದಿನವೇ 'ಯುಗಾದಿ'. ಈಗ ಇದರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ನೋಡೋಣ: ಅವತ್ತು ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಎಣ್ಣೆಸಾಸನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವರಿಗೆ ಅಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೇವು-ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಂತರ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು:

**ಶತಾಯುರ್ವಜ್ರದೇಹಾಯ ಸರ್ವಸಂಪತ್ಕರಾಯ ಚ |
ಸರ್ವಾರಿಷ್ಟವಿನಾಶಾಯ ನಿಂಬಕಂ ದಲಭಕ್ಷಣಮ್ ||**

“ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ, ವಜ್ರದಂತೆ ದೃಢ ದೇಹಧಾರಿಯಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ವಿಪತ್ತುಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಬೇವಿನ ಎಲೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.”

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ-ಕಹಿ, ಬಿಸಿ-ತಂಪು, ಸುಖ-ದುಃಖ ಎಲ್ಲವೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಇದಾವುದೂ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದಾದಮೇಲೊಂದು ಬಂದುಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು 'ತಾಂಸ್ಥಿತಿಕ್ಷಸ್ವ ಭಾರತ' - ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಆದೇಶವಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಯುಗಾದಿಯ ದಿವಸ ನಾವು ತಿನ್ನುವ ಬೇವು-ಬೆಲ್ಲ ಇದನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತಿಂದಾಗ, ಬೆಲ್ಲದ ಸಿಹಿರುಚಿ ಬೇಗ ಸರಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬೇವಿನ ಕಹಿರುಚಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಇದೇ ಬಗೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ. ದುಃಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ, ನಾವು ಅನುಭವಿಸಿದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವನ್ನೇ ನೆನೆದು ನೆನೆದು ದುಃಖಪಡುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸುಖಕಾಲವನ್ನೂ ಸಂಕಟಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆ ಆಗಬಾರದಷ್ಟೇ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸುಖದುಃಖಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸಹಜವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಈ ಅಂಶವನ್ನು 'ಯುಗಾದಿ' ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲಕ, 'ಸತ್ಯಧರ್ಮಯುಕ್ತವಾದ ಬಾಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ಯೋಜನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು' ಎಂಬುದನ್ನು ನಮಗೆ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಬೇರೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬ ವ್ರತ ನೇಮಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಈ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ 'ದಾನ'ವನ್ನುವುದು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ಅವತ್ತಿನಿಂದ ಬಿಸಿಲು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಲಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ಉತ್ತಮವಸ್ತುವನ್ನಾಗಲಿ, ವಸ್ತುಭೂಷಣಗಳನ್ನಾಗಲಿ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಂಥ ದಾನಕ್ರಿಯೆ ಯಾವುದೇ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಪೂಜೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಯುಗಾದಿಯ ದಿನ ಸಂಜೆಯ ಕಾಲ ದೀಪ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪಂಚಾಂಗ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಪಂಚಾಂಗವು ಸಂವತ್ಸರ, ಅದರ ಅಧಿಪತಿ, ಆವನ ಸಂಚಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ವರ್ಷ 'ವಿಜಯ' ಸಂವತ್ಸರವು ಕಳೆದು, ಮುಂದೆ 'ಜಯ' ಸಂವತ್ಸರ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಂವತ್ಸರಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರನೇ ಅಧಿಪತಿ. ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಸತ್ಸಂಕಲ್ಪ ಮತ್ತು ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಲಿ; ಈ 'ಜಯ' ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಜವಾದ 'ಜಯ' ಅಂದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಯದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲಿ. ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ 'ಜಯ' ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಇದೆ. ನಮ್ಮ ಇಡೀ ಜೀವನವೇ ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧ. ಈ ಜಗತ್ತೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವು ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧ ಧರ್ಮಯುದ್ಧವೆಂದು ಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ. ಈ ಜಗತ್ತೆಂಬ ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ನಾವು ಧರ್ಮಯುದ್ಧವನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ಆಮೂಲಕ ಅಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧ 'ಜಯ'ವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಮುಂಬರುವ 'ಜಯ' ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಇದೇ ನಮ್ಮ ಧೈಯವಾಗಲಿ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಹರಿದಾಸ ಪರಂಪರೆ

ಕೆ. ಶಾರದಾಬಾಯಿ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಕ್ತಿಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸರ ಪರಂಪರೆಯೂ ಒಂದು. ಭಕ್ತಿಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿದ ಈ ಪುಣ್ಯಗಾಥೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಲೇಖಕಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ನಗರದ ನಿವಾಸಿ. ಇವರು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹರಿದಾಸರು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪರಮ ಭಕ್ತರು. ಹದಿನೈದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುತವಾದ ಮತ್ತು ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರು ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದವರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು. ಅವರ ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರವು ದಾಸಕೂಟದ ಉದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

೧೩ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ನೇರ ಶಿಷ್ಯರೇ ಆದ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ನಾಲ್ವರು ಕನ್ನಡಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಪುರುಷರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. (ಉದಾಹರಣೆ: ಎಂತು ಮರುಳಾದೆ). ಅವರ ಅಂಕಿತ ನರಹರಿ ಎಂದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರನ್ನೇ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಆದ್ಯಪ್ರವರ್ತಕರಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ:

ನಮಃ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಾಯ ನಮಸ್ತೇ ವ್ಯಾಸಯೋಗಿನೇ |

ನಮಃ ಪುರಂದರಾರ್ಯಾಯ ವಿಜಯರಾಜಾಯ ತೇ ನಮಃ ||

೧. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೦೪ - ೧೫೦೨) ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶಕರು. ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಥಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ “ರಂಗವಿಠಲ” ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮರಗೀತೆ, ವೇಣುಗೀತೆ, ಗೋಪಿಗೀತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಭದ್ರವಾದ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದರು. ‘ಕಂಗಳಿನ್ಯಾತಕೋ ಕಾವೇರಿರಂಗನ ನೋಡದೆ’, ‘ರಂಗನಾಥನ ನೋಡುವ ಬನ್ನಿ, ಶ್ರೀರಂಗನ ದಿವ್ಯ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿಹನ’ ಎಂದು ಶ್ರೀರಂಗನನ್ನು ನೆನೆಯುವ ಅನೇಕ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಅವರು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಅವರು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

೨. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದವರು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರು (೧೪೪೭ - ೧೫೩೯). ಇವರು ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವ

ರಾಯನ ರಾಜಗುರುಗಳೆನಿಸಿದರು. ಇವರು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪಡೆದವರು. ‘ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ’ ಎಂಬ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸುಳಾದಿ, ಕೀರ್ತನೆ, ಉಗಾಭೋಗಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡಿದ ಮಹಾತ್ಮರವರು. ‘ಆಳಿದ ನೀನು ನಿನ್ನಾಳು ನಾನು’ ‘ತಂದೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ಕಂದ ನಾನು’ ‘ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಎನ್ನ ಕಾಯಬೇಕೆ ತಂದೆ’ ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಇವರು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕೀರ್ತನಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ರೂಪವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟವರು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರು.

೨. **ವಾದಿರಾಜರು :** ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯವು ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಮತ್ತು ವಾದಿರಾಜರಿಂದ (೧೪೮೦-೧೬೦೦) ಮುಂದುವರಿದು ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಬಾಲಕನಾದ ಭೂವರನಿಗೆ ಉಡುಪಿಯ ಅಷ್ಟಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಸ್ವಾಮಿ ಮಠದ ವಾಗೀಶತೀರ್ಥ ಯತಿಗಳು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಾದಿರಾಜರೆಂಬ ಆಶ್ರಮನಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಇವರು ವ್ಯಾಸರಾಯರಂತೆ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ವೈಕುಂಠ ವರ್ಣನೆ', 'ಸ್ವಪ್ನ ಗದ್ಯ', 'ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಶೋಭಾನೆ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಅನೇಕ ಕೀರ್ತನೆ, ಸುಳಾದಿ, ಉಗಾಭೋಗಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೪. **ಪುರಂದರದಾಸರು** (೧೪೮೪-೧೫೬೪) ವ್ಯಾಸರಾಯರ

ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದವರು. ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರಿಂದ 'ದಾಸರೆಂದರೆ ಪುರಂದರದಾಸರಯ್ಯ' ಎಂದು ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು. 'ಪುರಂದರ ವಿಠಲ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಮತ್ತು ಮತ್ತು ಉಗಾಭೋಗಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರು. ಕಠಿಣವೆನಿಸಿದ ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತು, ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೂ ತಲುಪುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಸಂಗೀತ ಅಭ್ಯಾಸ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ ಪಿತಾಮಹ' ರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು.

೫. **ಕನಕದಾಸರು** (೧೫೦೮-೧೬೦೬) ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರಮುಖರು. ಇವರು ಪುರಂದರದಾಸರ ಸಮಕಾಲೀನರು. ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು, ಅನುಪಮ ಕೀರ್ತನಕಾರರು; ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಕವಿಗಳೂ ಹೌದು. ಇವರು 'ಆದಿ ಕೇಶವ' ಮತ್ತು 'ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿ ಕೇಶವ' ಅಂಕಿತಗಳಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

'ಕುಲಕುಲವೆಂದು ಹೊಡೆದಾಡದಿರಿ', 'ತಲ್ಲಣಿಸದಿರು ಕಂಡ್ಯ ತಾಳು ಮನವೆ', 'ತನು ನಿನ್ನದು ಜೀವನ ನಿನ್ನದು' ಮುಂತಾದವು ಇವರ ಕೆಲವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೀರ್ತನೆಗಳು. 'ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ', 'ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ', 'ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿ' ಮತ್ತು 'ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ' ಇವರ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳು.

ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ, ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು, ವ್ಯಾಸ ರಾಜರು, ವಾದಿರಾಜರು ಇವರು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಭದ್ರವಾದ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಬಂದ ಪುರಂದರದಾಸರು, ಕನಕದಾಸರು ಮತ್ತು ವಿಜಯದಾಸರು ಅದರ ಕಳಶಪ್ರಾಯರೆನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಂತರ ಬಂದವರಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರು, ಮಹೀಪತಿದಾಸರು, ರಾಘ ವೇಂದ್ರ ತೀರ್ಥರು ಈ ಪುಣ್ಯಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದು ವರಿಸಿಕೊಂಡುಹೋದರು.

೬. **ವಿಜಯದಾಸರು :** ವಿಜಯನಗರದ ಪತನದ

ನಂತರ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಕಾಲ ಗುಪ್ತಗಾಮಿನಿಯಾಗಿದ್ದು, ವಿಜಯದಾಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ವಿಸ್ತರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಭೃಗುಮುನಿಗಳ ಅಂಶಸಂಭೂತರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ವಿಜಯದಾಸರು

೨೫,೦೦೦ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯಿದ್ದು, ನಮಗೆ ದೊರಕಿರುವುದು ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಸುಳಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಹನ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಭಕ್ತಿ, ನವರಸಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಭಾವಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಮೂಲಕ ಧೈರ್ಯ, ಸ್ಥೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಬಡ ಕೂಸಮ್ಮನ ಮಗನಾಗಿದ್ದ ದಾಸಪ್ಪನು ವ್ಯಾಸಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಮತ್ತು ಪುರಂದರವಿಠಲರ ಕರುಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗದನು. ಅನಂತರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ 'ವಿಜಯವಿಠಲ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಪಡೆದು ವಿಜಯದಾಸರಾದರು.

ವಿಜಯದಾಸರ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಮೋಹನದಾಸರು, ಗೋಪಾಲದಾಸರು, ವೇಣುಗೋಪಾಲ ವಿಠಲದಾಸರು, ಹಯವದನ ವಿಠಲದಾಸರು ಮೊದಲಾದವರು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿದರು. ಭಾಗಣ್ಣದಾಸರೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ

